

Pestprotocol
OBS De Plataan
2016

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Pesten op school

Het verschil tussen plagen en pesten

Het probleem dat pesten heet

Hoe willen wij daar mee omgaan?

Signalen van pesterijen

Probleemgedragingen/signaalgedragingen(ingedeeld in leeftijd)

Mogelijke oorzaken van pestgedrag

Online pesten

2. Het pestprotocol

De vijfsporenaanpak

Preventieve maatregelen

3. Aanpak van ruzies en pestgedrag in 4 stappen.

4. Consequenties

5. Websites

Bijlagen

Bijlage 1- Begeleiden van de gepeste leerling

Bijlage 2- Begeleiden van de pester

Bijlage 3- Adviezen aan ouders

Voorwoord

Pesten op school komt helaas op iedere school voor, ook bij ons op OBS De Plataan. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school ook serieus aanpakken.

Het doel van dit pestprotocol.

Alle kinderen mogen zich in hun basisschoolperiode veilig voelen zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Door regels en afspraken zichtbaar te maken, kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.

Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met plezier naar school te gaan.

Dit Pestprotocol sluit goed aan bij ons Gedragsprotocol. In het Gedragsprotocol beschrijven wij hoe we omgaan met ongewenst gedrag.

In het Pestprotocol zoomen wij verder in op pestgedrag en beschrijven wij ook welke procedure de school doorloopt als er een pestgeval is in de school. In dit protocol geven wij basisinformatie voor leerkrachten en beschrijven wij een duidelijk plan van aanpak indien zich een pestsituatie voordoet. Wij maken gebruik van 'De vijfsporenaanpak bij pesten', ontwikkeld door psycholoog en expert sociale veiligheid Bob van der Meer. Wanneer deze aanpak niet het gewenste resultaat oplevert, dan zullen wij (eventueel in overleg met externe instanties) met elkaar op zoek gaan naar een andere aanpak. Ook kan er advies gevraagd worden aan de vertrouwenspersoon binnen het team (Mevr. Sylvia Buijtendijk)

Leerkrachten, de OC en de MR onderschrijven gezamenlijk dit protocol.

1. Pesten op school

Het verschil tussen plagen en pesten

Plagen	Pesten
1. Gebeurt spontaan	1. Gebeurt met opzet: de pestkop weet Vooraf wie hij/zij zal pesten en op welke manier
2. Heeft geen kwade bijbedoeling	2. Wil iemand bewust kwetsen of kleineren
3. Duurt niet lang, gebeurt niet vaak	3. Kan lang blijven duren, gebeurt meer dan eens en regelmatig. Houdt niet vanzelf op.
4. Speelt zich af tussen gelijken	4. De strijd is ongelijk, de pestkop heeft altijd de bovenhand. De pestkop voelt zich machtig als het slachtoffer zich machteloos voelt
5. is meestal te verdragen of zelfs plezierig, maar kan ook kwetsen.	5. De pestkop heeft geen positieve bedoeling, wil pijn doen, vernielen of kwetsen.
6. Is meestal 1 tegen 1	6. Meestal een groep tegenover 1 slachtoffer
7. De rollen liggen niet vast	7. Heeft een vaste structuur. De pestkoppen zijn meestal dezelfde en de slachtoffers ook. Als de slachtoffers wegvallen, kan de pestkop wel op zoek gaan naar een ander slachtoffer.
8. De eventuele pijn is draaglijk	8. Als er niet op tijd iets aan wordt gedaan, kunnen de lichamelijke en geestelijke gevolgen ingrijpend zijn en lang nawerken.
9. De vriendschap wordt hervat	9. Het is niet makkelijk om na het pesten een goede relatie op te bouwen
10. Het blijft lid van de groep	10. Het gespeste kind is geïsoleerd voelt zich eenzaam en voelt dat hij/ zij niet meer bij de groep hoort.
11. De sfeer in de groep blijft goed	11. Geeft een dreigend, onveilig gevoel in de groep. Iedereen is angstig omdat ze bang zijn de volgende te zijn die gepest zal worden.

Het probleem dat pesten heet.

De piek van het pesten ligt tussen de 10 en 14 jaar, maar ook in lagere en hogere groepen wordt er gepest. Een pestprotocol alleen is niet voldoende om een eind te maken aan het pestprobleem. Het is beter om het onderwerp regelmatig aan de orde te laten komen, zodat het ook preventief kan werken.

Hoe willen wij daar mee omgaan?

- Op school stellen we maandelijks een onderwerp in de kring aan de orde zoals veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies, etc.
- Andere werkvormen zijn ook denkbaar zoals spreekbeurten, rollenspel, regels met elkaar afspreken over omgaan met elkaar en groepsopdrachten.
- Het voorbeeld van de leerkracht (en thuis de ouders) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.
- Een effectieve methode om pesten te stoppen of binnen de perken te houden, is het afspreken van regels voor de leerlingen.

Signalen van pesterijen kunnen zijn:

- Altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen
- Zogenaamd leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- Een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven
- Briefje doorgeven
- Beledigen
- Opmerkingen maken over kleding
- Isoleren
- Buiten school opwachten, slaan of schoppen
- Op weg naar huis achterna rijden
- Naar het huis van het slachtoffer gaan
- Bezittingen afpakken
- Schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer
- Systematisch of meerdere keren door / naar dezelfde persoon

Probleemgedragingen/signaalgedragingen(ingedeeld in leeftijd)

Van 0 tot 4

- Veel huilen.
- Overdreven aandachttrekken, de zin willen hebben en doordrijven.
- Druk, over beweeglijk, niet stil kunnen zitten.
- Impulsief gedrag.
- Niet kunnen luisteren.
- Agressief zijn naar andere kinderen: bijten, slaan, schoppen, haren trekken en niet gevoelig zijn voor correctie.
- Veel uitdagen.
- Niet met andere kinderen samen kunnen spelen.
- Seksuele en agressieve spelletjes.
- Speelgoed kapot maken.

Van 4 tot 12

- Afwijkend gedrag van wat voor het kind, de leeftijd en de situatie normaal is.
- Afwijkende ideeën over wat wel en niet mag.
- Ernstig ongehoorzaam zijn / autoriteitsgevoelig gedrag vertonen.
- Liegen bij aanhouding / verhoren en geen autoriteitsgevoelig gedrag vertonen.
- Onverschilligheid t.a.v. ouderen/ouders/agenten.
- Vernielingen en vandalisme.
- Agressief zijn naar andere kinderen en met agressie problemen oplossen.
- Pestgedrag vertonen/ gepest worden.
- Impulsief gedrag als brandjes stichten.
- (kleine) diefstallen.
- Drugs en alcoholgebruik.
- Spijbelgedrag.
- Slechte motivatie, negatieve houding en slechte resultaten op school .
- Ongunstig schoolklimaat.
- Liegen.
- Laag zelfbeeld.
- Seksueel uitdagen naar andere kinderen en volwassenen.
- Weinig vrienden hebben of erg groepsgevoelig zijn.
- Angstig, bang en stressgevoelig zijn.
- Niet even alleen durven zijn.
- Weglopen van huis.
- Eenzaam voelen/ontbreken van steun.
- Veel praten over dood en dood willen.
- Veel gezinsconflicten.

Van 12 tot 18

- Overmatig alcoholgebruik, herhaaldelijk drugsgebruik.
- Agressie niet onder controle hebben.
- Diefstal, beroving.
- Rondhangen en zwerven.
- Seksueel uitdagend gedrag.
- Weinig doen aan sport en geaccepteerde hobby's.
- Gevoel hebben dat niets lukt, maar er ook niets aan willen en kunnen doen.
- Erg groepsgericht en groepsgevoelig zijn.
- Weinig initiatief ondernemen om hechte vriendschappen en relaties aan te gaan (zwakke sociale banden).
- Niet goed uit de woorden kunnen komen.

Kanttekening:

- Deze lijst is een globale richtlijn en is niet volledig.
- Sommige items zijn op zich een direct probleem of delict.
- Sommige items op zich hoeven nog geen aanleiding te geven om je ongerust te maken.
- Een combinatie van meerdere items zou wel eens een aanleiding kunnen zijn dat er meer aan de hand is.

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid: je kunt het zo gek niet bedenken of volwassenen en dus ook leerlingen hebben het bedacht. Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden. De regels die binnen school zijn afgesproken worden ook naar de ouders gecommuniceerd.

Mogelijke oorzaken van pestgedrag

- Een problematische thuissituatie
- Voortdurend gevoel van anonimiteit(buitengesloten worden)
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt;
- Voortdurend met elkaar de competitie aangaan;
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt.

Online pesten

Pesten is niet iets wat alleen in 'real life' voor komt. Veel pestgedrag speelt zich af online.

Op de digitale snelweg is een ongeremdheid in wat je wel en niet zegt. Bovendien is anonimiteit soms een stimulans vervelende geintjes uit te halen. Je kunt iemand een dreigmailtje sturen zonder dat de ontvanger weet wie de afzender is. De effecten van cyberpesten zijn erger voor kinderen. Door het gebrek aan face to face contact is de drempel laag om agressieve en harde taal te gebruiken. Het vaak anonieme en ongrijpbare karakter maakt dat kinderen niet kunnen reageren.

Ook al vindt het pesten buiten de school plaats, effecten spelen binnen de school door. Er ontstaat een onveilig klimaat en schoolresultaten lijden eronder.

Gedragscode

- Medewerkers en leerlingen:
  1. Maken camera opnames niet zonder toestemming van betreffende persoon publiek via internet of social media.
  2. Online contact van de medewerker met leerlingen en ouders is school-gerelateerd, zakelijk en in correct Nederlands.
  3. De medewerker veroorlooft zich geen intimiteiten met een leerling in geschrift of afbeelding.
- Leerlingen:
  1. Als je iets niet zou doen IRL (in real life), doe het dan ook niet online.
  2. Laat iets van je horen als je van iemand een berichtje krijgt. Dat is wel zo aardig.
  3. Wil je een grapje maken? Maak dan duidelijk dat het een grapje is. Op internet is het vaak moeilijk te zien hoe iets bedoeld is.
  4. Schrijf geen kwetsende of beledigende dingen. Als je spijt krijgt, is je bericht al verspreid.
  5. Reageer niet meteen met een boos bericht op kwetsende of schunnige opmerkingen; vaak is het minder vervelend of persoonlijk bedoeld dan het overkomt, vraag het even na.
  6. Zet alleen op internet wat ook in de krant zou mogen. Alles wat je op internet zet blijft voor altijd door iedereen te lezen en te delen. Ook als jij denkt dat het weg is.
  7. Stuur geen foto's van een ander door die jij ook niet van jezelf zou verspreiden.

2. Het pestprotocol

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordigers van de school waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

De vijfsporenaanpak

Wij handelen volgens de vijfsporenaanpak.

De betrokkenen bij het pesten op school zijn onder te verdelen in 5 groepen:

- de pester(s)
- het slachtoffer
- de meelopers
- de leerkracht
- de ouders

De pester(s)

Er wordt uiteraard met de pester gesproken. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de oorzaak) om vervolgens de gevoeligheid voor wat hij met het slachtoffer uithaalt te vergroten, gekoppeld aan afspraken met evaluatiemomenten.

Het advies is om de pester even de gelegenheid te bieden om zijn leven te beteren alvorens zijn ouders bij zijn wangedrag te betrekken. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de ernst van het pestgedrag.

Het slachtoffer

Uiteraard moet ook hulp aan het slachtoffer worden geboden. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren. De meeste kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Een enkel gepest kind gaat zelf uitdagen. Beide vormen van gedrag zijn 'aangeleerd', in de zin van 'reacties op uitstoting'. Dit gedrag kan ook weer afgeleerd worden. In dit geval zijn bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, op zelfverdediging, kanjertraining goede interventies.

De meelopers

Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de

volgende acties mogelijk:

- Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als een leraar met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of de pesters gaan het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.

De leerkracht

Op groepsniveau

Leraren hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerst verantwoordelijken voor de aanpak van het pesten. Het is belangrijk dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. De leraren worden ondersteund door de intern begeleider die, als het nodig is, ook buiten de klas met individuele kinderen of met groepjes kinderen aan de slag gaat.

De ouders

In deze fase zal de leerkracht of de intern begeleider, afhankelijk van de ernst van de zorg, de ouders op de hoogte stellen. Desnoods zal er een door school georganiseerd gesprek plaatsvinden met alle ouders uit de groep om te praten over de oplossing. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. De leerkracht biedt altijd hulp aan het gepeste kind en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen.

Preventieve maatregelen

Ter voorkoming van pestgedrag zijn in onze school heeft het team van De Plataan de volgende algemene gedragsverwachtingen opgesteld (zie gedragsprotocol).

Deze afspraken gelden in alle ruimtes van het gebouw:

- We lopen in de school.
- We zijn zuinig op onze spullen.
- We zijn eerlijk tegen elkaar.
- We houden onze handen en voeten bij onszelf.
- We gebruiken gepaste taal.

Toevoegingen:

Aan het begin van het schooljaar formuleert de leerkracht samen met de groep afspraken over gewenst gedrag in de klas. De kinderen voelen zich op deze manier mede verantwoordelijk voor de afspraken.

3. Aanpak van ruzies en pestgedrag in 4 stappen.

Vooraf: Iedere melding van pestgedrag dient serieus genomen te worden en te worden geverifieerd.

Op het moment dat een leerling, een ouder of een collega melding maakt van pestgedrag worden de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het pestgedrag zo snel mogelijk te stoppen.

Stap 1

Er eerst zelf (en samen) uit te komen

Stap 2

Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en de verliezer of de zondebok wordt) heeft deze recht en de plicht het probleem aan de meester of juf voor te leggen. Indien wenselijk kan de leerkracht de ib-er op de hoogte stellen. Het team wordt op de hoogte gesteld van het pestgedrag i.v.m. toezicht op het plein e.d.

Stap 3

De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.

Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het pestgedrag zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem. Er zal benadrukt worden dat alle kinderen zich veilig moeten voelen op school. Het melden van pesten is geen klikken. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen. Binnen één week vindt eerste evaluatie plaats. Leerkracht zal nauwkeurig observeren.

Bij herhaling van pesterijen/ ruzies tussen dezelfde leerlingen volgen sancties (zie bij consequenties)

Stap 4

Bij herhaaldelijk ruzie /pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een gesprek met de leerling die pest/ruzie maakt. De fases van bestraffen treden in werking (zie bij consequenties). Ook wordt de naam van de ruziemaker /pester en het voorval in Parnassys(LVS) genoteerd. Bij ieder melding in Parnassys worden de ouders op de hoogte gebracht van de ruzie/ het pestgedrag. Tevens wordt de directeur ingelicht en zal deze aanwezig zijn bij het gesprek met de ouders.

4. Consequenties

De leerkracht heeft het idee dat er sprake is van pesten:

Als dit het geval is, stelt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen.

De leerkracht ziet dat een leerling wordt gepest (of de gepeste of medeleerlingen komen het bij hem/haar melden) en vervolgens leveren stap 1 t/m 4 geen positief resultaat op voor de gepeste.

De leerkracht neemt duidelijk een stelling in. De straf is opgebouwd in 5 fases afhankelijk hoe lang de pester door blijft gaan met zijn/haar gedrag en hier geen verbetering in vertoont:

Fase 1

- Een of meerder pauzes binnen blijven
- Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn
- Een schriftelijke opdracht zoals een stelopdracht en zijn / haar rol in het pestprobleem
- Door gesprek: bewustwording voor wat hij /zij met het gepeste aandoet
- Afspraken maken komt aan het eind van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde.

Fase 2

- Een gesprek met de directeur, leerkracht en ouders als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een eind aan het probleem te maken. De school heeft alle activiteiten vastgelegd in Parnassys en de school heeft al het mogelijke gedaan om een eind te maken aan het pestprobleem.

Fase 3 a

- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals het schoolmaatschappelijk werk, de schoolarts.

Fase 3 b

- Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

Fase 4

- In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden.

5. Websites

Meer informatie over het tegengaan van pesten is te vinden op:

www.pestweb.nl

www.primamethode.nl

<http://wij-leren.nl/pesten-op-school.php>

www.5010.nl

Boekjes van Bob van der Meer over tegengaan van pesten

Begeleiden van de gepeste leerling

- Medeleven tonen, *serius nemen*, luisteren en vragen hoe en door wie er gepest wordt;
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten;
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die de pester wil uitlokken. Laat de leerling inzien dat hij/zij op een andere manier kan reageren;
- Zoeken naar en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld zich niet afzonderen;
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest;
- Nagaan welke oplossing de leerling zelf wil;
- Sterke kanten van de leerling benadrukken;
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt;
- Praten met de ouders van de gepeste leerling;
- Het gepeste kind niet over beschermen. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

Begeleiden van de pester

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten(baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen)
- Laten inzien wat het effect van zijn /haar gedrag is voor de gepeste;
- Excuses aan laten bieden;
- In laten zien welke sterke/leuke kanten de gepeste heeft;
- Pesten is verboden. Wij houden ons aan deze regel;
- Straffen als het kind wel pest, belonen als het kind zich aan de regels houdt;
- Kinderen leren om niet meteen kwaad te worden, leren beheersen, de “stop-eerst-nadenken-houding” of een andere manier van gedrag aanleren;
- Contact tussen ouders en school. Elkaar informeren en overleggen;
- Inleven in het kind
- Zoeken naar een sport of club waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen ook leuk kan zijn;
- Inschakelen van hulp zoals SOVA training, SMW, jeugdzorg, huisarts

Adviezen aan de ouders

Ouders van het gepeste kind

- Houdt de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind;
- Als het pesten niet op school gebeurt maar op straat, probeer dan contact op te nemen met de ouders van de pester om het bespreekbaar te maken;
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken;
- Door positieve stimulering en schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen;
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport;
- Steun uw kind in het idee dat er een einde komt aan het pesten.

Ouders van de pesters

- Neem het probleem van uw kind serieus;
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met anderen om te gaan;
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag;
- Geef zelf het goede voorbeeld;
- Leer uw kind voor anderen op te komen;
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.